

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1995

10 JUILLET 1995

Proposition de loi modifiant l'article 13 de la nouvelle loi communale, en vue d'instaurer l'élection du bourgmestre par le conseil communal

(Déposée par M. Desmedt)

DÉVELOPPEMENTS

Depuis la première loi communale, promulguée en 1836, la nomination des bourgmestres relève des prérogatives royales. Ce principe n'a jamais été modifié et la loi actuelle permet même au Roi de nommer un bourgmestre qui n'est pas conseiller communal et qui donc n'a fait l'objet d'aucune élection.

À l'époque, ce principe de la nomination par le Roi trouvait sa justification dans la volonté du pouvoir exécutif de pouvoir, s'il l'estimait nécessaire, écarter un candidat issu d'une majorité communale mais dont la nomination apparaissait peu opportune au Gouvernement.

Il est vrai que le bourgmestre est non seulement le président du collège échevinal et du conseil communal et donc le premier responsable de la politique communale, mais aussi le représentant du pouvoir central dans la commune pour l'exercice de certaines compétences d'intérêt général.

(1) La présente proposition de loi a déjà été déposée au Sénat le 16 mai 1994, sous le numéro 1080-1 (1994-1995).

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 1995

10 JULI 1995

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 13 van de nieuwe gemeentewet teneinde de burgemeester door de gemeenteraad te laten verkiezen

(Ingediend door de heer Desmedt)

TOELICHTING

Sedert de eerste gemeentewet in 1836 werd afgekondigd, behoort de benoeming van burgemeesters tot de prerogatieven van de Koning. Aan dat beginsel werd nooit geraakt en volgens de thans geldende wet kan de Koning zelfs een burgemeester benoemen die geen lid van de gemeenteraad is en die dus helemaal niet verkozen werd.

Indertijd vond het beginsel van de benoeming door de Koning zijn rechtvaardiging in de bedoeling van de uitvoerende macht om, zo zij dat nodig achtte, een kandidaat te kunnen afwijzen die weliswaar een meerderheid in de gemeenteraad achter zich had, doch wiens benoeming de Regering weinig opportuun leek.

Het is natuurlijk juist dat de burgemeester niet alleen voorzitter is van het schepencollege en van de gemeenteraad en dus de belangrijkste beleidsman op het gemeentelijk vlak, maar in zijn gemeente ook de centrale overheid vertegenwoordigt bij de uitoefening van bepaalde bevoegdheden van algemeen belang.

(1) Dit wetsvoorstel werd in de Senaat reeds ingediend op 16 mei 1994, onder het nummer 1080-1 (1994-1995).

Il est cependant évident qu'au fil des années, l'élargissement des compétences communales et l'instauration d'un système fédéral ont mis davantage l'accent sur la fonction politique du bourgmestre que sur son rôle de représentant du pouvoir central.

Le fait que le bourgmestre soit nommé par le Roi ne constitue d'ailleurs en rien une garantie quant au bon exercice par lui de ses compétences de représentant du pouvoir central.

En réalité, si un bourgmestre refuse d'exercer correctement ses compétences d'agent du pouvoir central, il peut être sanctionné sur la base de l'article 82 de la nouvelle loi communale auquel la présente proposition n'apporte aucune modification.

Concrètement, la nomination d'un bourgmestre relève actuellement du ministre de l'Intérieur.

De récentes modifications de la loi communale ont réglementé de façon fort stricte la présentation des candidats bourgmestres par les conseillers communaux afin d'éviter de nommer des candidats qui n'auraient pas l'appui de leurs colistiers.

Cependant, le ministre reste libre d'effectuer son choix parmi les différents candidats présentés régulièrement. Il peut également requérir de nouvelles présentations et même nommer un bourgmestre hors conseil communal.

Cette façon de procéder n'a, aujourd'hui, plus de raison d'être.

Les principes démocratiques justifient que le bourgmestre chef du pouvoir communal soit, comme le sont déjà les échevins, désigné par le conseil communal qui constitue l'assemblée élue par l'ensemble de la population pour gérer la commune.

Il faut cependant que cette élection par le conseil communal se fasse dans la clarté et donc que ce bourgmestre élu le soit par une majorité du conseil et qu'il dispose également de l'appui de ses colistiers. Ainsi, il sera dès son élection et par le fait même de celle-ci, à la tête d'une majorité cohérente.

En ce qui concerne la procédure d'élection, la proposition s'inspire de ce qui se fait actuellement pour l'élection des échevins sur la base de l'article 15 de la nouvelle loi communale.

Het is echter ook waar dat door de verruiming van de gemeentelijke bevoegdheden en de invoering van een federaal staatsbestel het accent in de loop der jaren veeleer op de politieke functie van de burgemeester is komen te liggen dan op zijn taak als plaatselijk vertegenwoordiger van de centrale overheid.

Dat de burgemeester door de Koning wordt benoemd, waarborgt overigens geenszins dat hij zijn bevoegdheden als vertegenwoordiger van de centrale overheid naar behoren uitoefent.

Indien een burgemeester verzuimt zijn bevoegdheden als vertegenwoordiger van de centrale overheid correct uit te oefenen, kan hij een sanctie oplopen op basis van artikel 82 van de nieuwe gemeentewet. Dit voorstel wil deze bepaling niet wijzigen.

In de praktijk behoort de benoeming van een burgemeester thans tot de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken.

Met de recente wijzigingen van de gemeentewet werd de voordracht van kandidaat-burgemeesters door de gemeenteraadsleden op een stringente manier geregeld om voortaan geen kandidaten meer te benoemen die niet de steun hebben van hun lijstgenoten.

De minister blijft echter vrij om te kiezen uit de verschillende kandidaten die op een regelmatige manier zijn voorgedragen. Ook kan hij om een nieuwe voordracht verzoeken en zelfs een burgemeester buiten de raad benoemen.

Bij de huidige stand van zaken heeft deze procedure geen bestaansreden meer.

Volgens de democratische beginselen is het verantwoord dat de burgemeester, als hoofd van de gemeentelijke overheid, zoals dat thans reeds voor de schepenen geldt, wordt aangewezen door de gemeenteraad, die als assemblee door de bevolking in haar geheel wordt gekozen om de gemeente te besturen.

Deze verkiezing door de gemeenteraad moet in de grootste duidelijkheid plaatsvinden. Daarom behoort de burgemeester verkozen te worden door de meerderheid van de raadsleden en tevens op de steun van zijn lijstgenoten te kunnen rekenen. Zo bevindt hij zich vanaf zijn verkiezing en door het feit van de verkiezing zelf aan het hoofd van een solide meerderheid.

Wat nu de verkiezingsprocedure betreft, is het voorstel ingegeven door de manier waarop de verkiezing van de schepenen verloopt volgens artikel 15 van de nieuwe gemeentewet.

Toutefois, en vue d'éviter que des formations présentent des candidats trop âgés pour l'emporter en cas de ballottage, il est prévu qu'en pareille circonstance, ce sera le candidat le plus jeune qui sera élu.

Claude DESMEDT.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 13 de la nouvelle loi communale est remplacé par ce qui suit :

«*Article 13.* — Le bourgmestre est élu par le conseil communal en son sein. Les élus au conseil peuvent présenter des candidats en vue de cette élection.

Un acte de présentation daté doit être déposé à cet effet auprès du secrétaire communal. Pour être recevable, cet acte doit être signé au moins par une majorité des élus de la liste du candidat bourgmestre présenté. Si la liste ne comporte que deux élus, la signature d'un seul d'entre eux suffit.

Nul ne peut signer plus d'un acte de présentation.

L'élection a lieu soit lors de la séance d'installation du conseil communal, soit lors de la séance qui suit la vacance de la fonction, au plus tard dans les deux mois qui suivent cette vacance.

Les candidatures doivent être déposées auprès du secrétaire communal au plus tard trois jours avant la séance du conseil.

L'élection a lieu au scrutin secret et à la majorité absolue des suffrages exprimés.

Si après deux scrutins, aucun candidat n'a obtenu la majorité, il est procédé à un scrutin de ballottage entre les deux candidats ayant obtenu le plus de voix. En cas de parité au scrutin de ballottage, le plus jeune candidat l'emporte.»

Claude DESMEDT.

Om evenwel te voorkomen dat partijen kandidaten voordragen die te oud zijn om het bij de herstemming nog te halen, bepaalt ons voorstel dat de jongste kandidaat in dat geval verkozen is.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 13 van de nieuwe gemeentewet wordt vervangen als volgt:

«*Artikel 13.* — De burgemeester wordt door de gemeenteraad uit zijn midden verkozen. De verkozenen voor de raad kunnen daartoe kandidaten voordragen.

Hiertoe dient een gedagtekende akte van voordracht te worden neergelegd bij de gemeente-secretaris. Om ontvankelijk te zijn, moet de akte van voordracht ondertekend zijn door ten minste een meerderheid van hen die werden verkozen op dezelfde lijst als de voorgedragen kandidaat-burgemeester. Telt die lijst niet meer dan twee verkozenen, dan volstaat de handtekening van een van hen.

Niemand kan meer dan één akte van voordracht ondertekenen.

De verkiezing heeft plaats ofwel op de installatievergadering van de gemeenteraad, ofwel op de vergadering die volgt op het openvallen van het ambt, uiterlijk binnen twee maanden na dat openvallen.

De candidaturen moeten bij de gemeentesecretaris worden ingediend uiterlijk drie dagen voor de vergadering van de raad plaatsheeft.

De verkiezing geschiedt bij geheime stemming en bij volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.

Indien na twee stemronden geen enkele kandidaat de meerderheid heeft verkregen, geschiedt er een herstemming over de twee kandidaten die de meeste stemmen hebben verkregen. Staken de stemmen bij de herstemming, dan is de jongste kandidaat verkozen.»